

Naujienu Antroji Dalis

NR. 824

CHICAGOS LIETUVIŲ LITERATŪROS DRAUGIJOS LEIDINYS

XXII METAI

MANO TAUTOS ISTORIJA

Pasikalbėjimas su knygos autoriumi
ANTANU RŪKU

„Naujienu“ korespondentas kreipėsi į autorių Antaną Rūką su keleta klausimų, kuriuos čia drauge su atsakymais ir pateikiame.

Parašėte, tur būt, vieną iš pačių reikšmingiausių knygų, išleistų tremties literatūroje, todėl ta proga, pone Rūka, būkite malonus atsakyti į keletą klausimų.

Kada ir kaip kilo mintis parašyti Mano tautos istoriją?

Labai seniai. Tur būt, tada, kada mus pasiekė žinia, jog namuose rusų įsakymu falsifikuojama Lietuvos istorija. Akstinu, tur būt, buvo tėvynės ilgesys ir savo tautos praeities meilė. Bet šis klausimas labai sunku atsakyti, nes dažnai ir pats autorius konkrečiai nežino, kodėl jis imasi šios, o ne kitos temos.

Kaip ilgai knygą rašėte ir kodėl nedavėte išleisti kuriai nors iš mūsų žinomųjų leidyklų?

Knyga rašiau keleris metus. Tačiau tiksliai ir į tą klausimą negalėčiau atsakyti, nes, prieš patekdama spaustuvėn, ji jau porą metų buvo išgulėjusi stalčiuose. O leidykloms nedaviau dėl to, kad nesitikėjau, jog kuri nors ją išleis. Populiarieji tremties poetai vos suranda leidėjų, tai kur gi man?!

Ką turite galvoje, sakydama „populiarieji tremties poetai“ ir kolėl savęs nepriskaitote prie populiariųjų, juk jau Lietuvoje buvotė gerai žinomas poetas ir dramaturgas?

Man rodos, kad tremties rašytojų susigrupavimai tokie aiš-

kūs, jog nebereikia pirštu pridurmai rodyti. Galiu tik pakartoti. Mes turime dvi dideles rašytojų grupes: viena jų sukasi apie Aidų žurnalą ir Draugo dienraštį, tai katalikų rašytojai; antroji — apie Metmenis, tai šviesos-Santaros autoriai. Pirmuosius globoja, myli, populiaria katalikiškosios organizacijos, antruosius — šviesos-Santaros federacija. O aš nei vienai iš tų grupių nepriklausau, taigi nesu globojamas ar populiarinamas.

Tik prašau mane blogai nesu-prasti. Rašytojų susigrupavimai (vienokiu ar kitokiu pagrindu) gyvuoja nuo senų laikų ir yra reikalingi bei natūralūs. Mes ir Lietuvoje buvo susigrupavę. Deja, mano grupės rašytojų, kurie keleriais pastaraisiais nepriklausomos Lietuvos metais spietėsi apie Kultūros žurnalą, tremtyje tesu aš vienas, visi kiti yra likę Lietuvoje, o dalis jau ir mirę.

Kodėl knygos išleidote tik tris šimtus egzempliorių? Ar nemanote, kad pritrūks?

Tokia jau praktika pas mus dabar, kad poezijos išleidžiama vos keli šimtai egzempliorių, ir tų pačių neišperka. Tad ir Mano tautos gyvenimo daug neleidome, nes nesinorėjo be reikalo kišti pinigas. Dabar daug kas sako, jog pritrūksią. Būtų, tur būt, pirmas atsitikimas tremtyje, jeigu reikėtų išleisti antrą laidą poezijos.

Kokių daugiau knygų esate išleidę tremtyje?

1951 m. išleidau eilėraščių rinkinį, Ž. Mikšio lino rėžiniais

O. ALGMINIENĖ

ATOMINĖ RADIACIJA IR PSICHINĖS LIGOS

Georgij Izbaš New Yorke leidžiamame rusų laikraštyje „Novoje Russkoje Slovo“ gegužės 25 d. š. m. rašo, kad nedaug žmonių pasaulyje teatsiras, kurie yra visiškai įsisašmoninę mūsų dienų grėsmingą situaciją, o tie, kurie ir supranta, iliuzijų ir aistrų užhipnotizuoti, nekreipia į tai dėmesio. Ir tikrai kai kurie mokslininkai žino, kad šių dienų baisenybės atsirado po to, kai buvo suskaldytas atomas, o dar labiau nuo dienos pagaminimo atominės bombos.

Pagal autorių, žmonija gali žlugti ir be atominio karo, vienu radiacijos gaminant atominius ginklus, raketas ir kitką, pritaikant atomą industrijoje ir t. t., nes skaldomo atomo radiacija žalingai veikia žmogaus protą. Esą, psichiatrų komisija aštuonis metus studijavo Amerikos gyventojų psichiką ir nustatė, kad tikrai 18,5 procento gyventojų yra profiniai normalūs. Šitoks mokslininkų sura-

dimas buvęs paskelbtas Buffalo universiteto. Kitas liūdnas faktas esą tas, kad šalyse, kur vyksta branduolio panaudojimas technikoje ir industrijoje, gimsta labai daug silpnapročių vaikų.

Žalingas radiacijos veikimas žmogaus psichikai buvęs žinomas jau gilioje senovėje. Babilono gyventojų nepasisekimas pastatyti bokštą aukštumo „iki dangaus“, įvyko taip pat dėl radiacijos veikimo, tačiau tada ne dirbtinės, bet natūralios kosminės radiacijos. Kai bokšto statytojai pasiekė aukštuosius atmosferos sluoksnius — kaip dabar tvirtina mokslininkai — stipri saulės ir kitų planetų radiacija paveikusi jų smegenų centrus ir jie visi pamišę. Biblijoje šis įvykis atžymėtas kaip Dievo bausmė už per drąsų užsimojimą pasiekti dangų, už ką jiems Dievas, girdi, sumaišęs kalbas, ir nebesusikalbėdami, jie nebaigė bokšto statyti.

Savo straipsnio „Radiacijos veikmė žmogaus gyvenimui ir jo psichikai“ pabaigoje Izbaš rašo, kad Albertas Einšteinas prieš mirtį liūdėjo ir verkė, apgailestaudamas, kad jis dalyvavo pirmosios atominės bombos pagaminime, — tos didžiosios pabaisos organinei ir neorganinei gyvybei mūsų planetoje.

Jeigu tikrai atominė radiacija veikia žmonių protą, tai, žinoma, be išimties. Jei radiacijos būtų paveikti tie, kurie sustoję, ar suklaupę būryje prie real estate durų meldžiasi, o kitose gatvėse daužo įstaigų langus, plėšia krautuves ir padeginėja namus, bei mėto akmenis ar bonkas į pravažiuojančiųjų automobilių langus; arba iš Anglijos atvažiuavę kudlotieji „Beetles“, kurie sakosi numarinę krikščionybę ir patys esą pranašesni už Kristų dėl to, kad žvangindami styginiais įrankiais ir aušindami burnas savotišku giedojimu įvaro į isteriką šimtus cypiančių mergaičių bei ir šiaip patraukia bytetinius žiopsojus; jeigu radiacijos būtų paliesti ir kai kurie saugumieššaukia gaisrininkus, o tiems atvažiuavus, juos apmuša, — tai negi gali išlikti tos pat jėgos nepaliesti ir kai kurie saugumiečiai, tvarkos dabotojai, teisėjai ir įstatymų leidėjai? Susilaukę įstatymo, kad policininkas, sugavęs nusikaltėlį, turi jį paprašyti į jo klausimus neatsakinėti, jeigu jis to nenori, galime susilaukti ir tokio įstatymo, kad sugautas nusikaltimo vietoje vagis ar plėšikas, neišskiriant nė žmogūdžio, turės teisę patardyti policininką, kodėl jis jį nutvėrė. Ir dar pagrąšinęs savo advokatu, pareikalau jam atly-

ilustruotą. Bokštai, meilė ir jo buitis, kurio pas pardavėjus, tur būt, ir būti nebėra. 1963 m. Mokytojų sąjunga premijavo ir išleido su Stancikaitės viršeliu vaidinimą vaikams Algis Dalgis Gaidžiakojis ir gauja pabaisų. Išleidusi, tur būt, sukrovė kur nors palėpėje ir supūdė, nes pas pardavėjus neteko matyti. 1958 m. Nidos leidykla išleido romaną Sužalotuosius. Kadangi Nida visus savo leidinius išplatina, tai to romano rinkoje, tur būt, nebėra. 1961 m. Clevelando teatras suvaidino, o JAV LB Chicagos apygarda išleido 3-jų veiksmų komediją Vieno kiemo gyventojus, kurių rinkoje taip pat nėra ir nebuvo, matyt, pelyja kur nors sukrauti. 1962 m. Amerikos lietuvių istorijos draugija išleido knygą apie Juozą Adomaitį - Dėdę Šerną — Vienišo žmogaus gyvenimą, kurią pati draugija ir platina. O šimel, štai — Mano tautos istorija.

Atsakykite dar į vieną klausimą: Kodėl dailininku pasirinkote Viktorą Petravičių?

Aš manau, kad Viktoro Petravičiaus medžio ir lino rėžiniuose supoetinti realizmo, kartais besiribojančio su tolimu abstraktu, stilizuota forma yra labai glaudžiai susijusi su mano eilėraščių ritmu, jo lūžiais ir atliepia mano kurtų vaizdų pasaulį. Be to, Viktoras Petravičius (tatai didžiai sena tiesa) labai lietuviškas grafikas.

Tuo ir baigėme pasikalbėjimą su Antanu Rūku, Mano tautos istorijos autoriumi.

Korespondentas

ginti nuostolius už nepasisekusį jo žygdarbį...

Liepos mėnesyje sukrečiantis įvykis Čikagoje, kai vienu laiku buvo nužudytos aštuonios mergaitės; paskui Austin (Texas) taip pat vieno pamišėlio nušauta 14 ir virš 30 sužeista — priiskaitoma išprotėjimo veiksmams. Pavienių nužudymų nuolat užtinkame spaudoje, bet jie praeina be didesnio susirūpinimo valdžios ir saugumo organų. Jeigu Specko Čikagoje smurtas ir Withmano Austin, Texas, dar didesnis nusikaltimas yra pateisinami proto pamišimu, tą patį galima taikyti ir pavieniams žudymams. Klasiškinį pavyzdį davė Ruby (Rubinšteinas), nušovęs prezidento Kennedy dar neišaiškintą žudiką Oswaldą. Teisindamasis, kad tuo momentu jis buvo išėjęs iš proto, po kelių tūkstančių lapų sudarytos kvotos kelinti metai sau ramiai gyvena. Gera proga dabar kiekvienam žmogžudžiui pasisakyti, jog nusikalto pamišimo valandoje ir bus išteisintas. O gydytojams, psichinį stovį tiriant, nėra didelis menas pasidergti nenormaliu. Būdinga, kad po kelių mėnesių (ar ilgiau) nuo nusikaltimo datos sugautas žudikas, iki to laiko niekur nepasirodęs kaip psichiniai nesveikas, tardomas pradeda rodyti pakrikimo ženklų. Klausimas, kodėl išėjusieji iš proto nepasireiškia kitokiais veiksmais, kaip pvz.: nuogi vaikščiodami, išskėtę rankas nepasitinka viduryje gatvės atskubančios mašinos; nelipa ant stogo, ar šiaip neužkabina praėivių. O kai ginklas sudaro namų inventoriaus dalį, kodėl nešaudo žvirblių, voveraičių, ar patys save?

Po įvykio su Whitmanu Austin, Texas, — pirmo tokio masto žudymo Amerikos istorijoje, spaudoje plačiai pasipylė aptarimai, svarstymai, psichologiniai aiškinimai — kodėl? Kodėl sumanus, darbštus, gabus jaunas žmogus pasirodė virš normalumo žiaurus? Pagaliau kaltę norėta primesti išaugusiam galvoje skauduliui, tarsi jis pirmas ir vienintelis būtų žinomas medicinos istorijoje turėjęs tokį auglį galvoje. Bet kiti žmonių nešaudė, tik patys kentėjo. Žodžiu, toks Withmano elgesys justicijai ir policijai pasiliko mįslė.

Bet ar čia mįslė? Akivaizdus įrodymas netiksliai duoto žmogui gyvenimo pagrindo be gero auklėjimo. Juk jaunoji generacija jau kūdikystėje susipažįsta ir įsisavina šaudymo vyksmą. Gi kas kūdikystėje — vaikystėje įsispaudžia pasamonėje ir išibrėžia smegenyse, — pasilieka visam amžiui kaip pagrindinis veiksmų variklis. Pirmieji išpūdžiai imliausiame žmogaus amžiuje vaikystėje suformuoja galvosena ir būdą. Tai gyvenimo pažinimas, nors kai kuriais atvejais šiurpulingas ir vaikus bauginantis bet tuo pačiu giliau paveikiantis. O vis ir vis tą patį girdint ir matant pasidaro natūralu stebint televiziją dar ant

J. KLAUSEIKIS

Gliaudos "istorija" ir Jurgėlos studija

Žvilgsnis į Los Angeles lietuvių parapijos istorinių broožų knygą

Šis jau yra trečias straipsnis — trečias žvilgsnis. Pirmame peržvelgėme, kaip Jurgis Gliauda, parapijos "istoriografas", nepaisydamas net parapijos laikraštelyje išspausdintos tiesos, prirašė netiesos apie mirusį rezisierių Gasparą Veličką bei kaip apšmeižti jo draugai.

Antrame straipsnyje peržvelgta, kaip parapijos istorikas suniekinio senąją lietuvių išeiviją ir padarė išvadą, joki tik parapijos poveikyje lietuviškoji veikla pradėjusi atstovauti tikriems lietuvių interesams.

J. Gliauda išdidžiai užkerta: "Senesniuose imigracijos analuose nesurandami lietuvių vardai". Dėl tokio plepalo pastebėjome, jog J. Gliauda, kaip iš knygai rašyti naudotos medžiagos sąrašo matyti, nėra ne varžęs senesnių "analų" (metraščių), kaip lietuviškos parapijos nelietuvišką 1941 m. "Ledger".

motinos rankų tebesant. Ar yra bent viena diena, kad televizijoje nebūtų filmų su šaudymais, muštynėmis, ypatingai vakarais, kada visi daugiausia laiko turi žiūrėti. Yra tėvų, kurie apsaugo vaikus nuo tokių reginių, bet daugumas amerikiečių patenkinti, kad vaikai spokso ir jiems netrukdo. Žinodami, kaip vaikai mėgsta mėgdžioti suaugusius, nuperka jiems žaislines šaudykles, aprenkia net "kaubojais" ir tada vaikai žino jau kaip vesti kovą. Ir tautinei nepriklausomybės šventei šiame krašte liepos 4 d. atšvęsti nereikia pritaikintų šviesų parengimų nei namų iluminacijos visame mieste, nei feierverkų, nei sklindančios muzikos bei dainų iš kiekvieno namo, nei pagaliau prie kiekvieno namo iškeltos vėliavos, — užtenka tik šaudymo, kurį atlieka daugiausia paaugliai vaikėzai jau kelias dienas prieš šventę, o tikrąją dieną nuo ankstyvo ryto iki vėlaus vakaro be paliovos šaudydami gatvėse, nors nežudančių, bet iš gana stiprių užtaisų, nevisuomet išvengdami susižeidimų. Kokia tad po to gali būti mįslė, ar nuostaba, jei vėliau gyvenime dėl nuovargio ar nesėkmės, arba dvasinio pasimetimo valandoje prasiveržia pasamonėje sukaupti išpūdžiai atitinkamu veiksmu.

Kol nebus iš televizijų ir kino teatrų išmesti filmai su muštynėmis ir žudymais bei klastingomis intrigomis, o jų vieton rodoma artimo meilės herojiški pasireiškimai, moraliai auklėjantys filmai taikiose ir tvarkingose šeimose; jaunimo subūrimas idėjinėse ir sportinėse organizacijose — jų veikla ir pan. O žudomieji ginklai bus parduvinėjami lygiai kaip ir cigaretės, tokių Speckų ir Withmanų sulauksime daug.

Tad ne tik gatvėse, bet ir nuosavyse namuose, savo šeimose, ilgainiui niekas nebebus saugus.

Priešingai J. Gliaudos tokiam išdidžiam tvirtinimui yra tiesa, jog lietuvių vardai senesniuose "analuose" yra užtikti tų, kas jų ieškojo. Ir šį kartą, nors ir ne labai malonia proga, su dėkingumu turime paminėti dr. Kostą R. Jurgelą už jo studiją "Lietuviai Amerikoje prieš masinę imigraciją ir tautinį atgimimą". Tas labai vertingas Jurgėlos darbas yra išspausdintas Lietuvių Katalikų Mokslo Akademijos suvažiavimo darbų V tome ir 1964 metais išleistas Romoje atskira knyguote.

Dr. Kostas R. Jurgėla yra suradęs daug lietuvių vardų įvairiuose senuose "analuose". J. Gliaudai, kaip parapijos istoriografui, pasišovusiam ir pirmųjų Kalifornijos lietuvių istoriją rašyti, turėtų būti net privalu žinoti kokius istorinius raštus Liet. Katalikų Mokslo Akademija paskelbia. J. Gliauda yra gabus premijoms romanų rašytojas, tad supranta, jog jis gali nebeturėti nei laiko nei sugebėjimo skaityti kitų raštus, pats labai raštingas būdamas. Tačiau romanų laurai nesuteikia teisės per laureato kepturę pūsti istorinę neteisę.

Dr. Jurgėlos studijoje yra net atskiras skyrius, pavadintas "Kalifornijos auksas", kuriame išvardinta nemažai lietuvių pavardžių. Dr. Jurgėlos studijoje yra atidengtas istorinis faktas, kurs gali būti labai įdomus daugeliui lietuvių, kaip lietuvis į Kaliforniją atkvietė garsųjį lenkų rašytoją, vėliau Nobelio premijos laureatą, Henriką Sienkevičių ir labai garsią lenkų dramų aktorę Modrzeską. Štai, kaip Dr. Jurgėla rašo:

Julijonas Horainis, pasivadinęs Julian de Horain, gimęs 1821 m. Radoškovičiuose, Vileikos apskr., 1871 m. pardavė savo dvarą, išvyko Amerikon ir savo korespondencijomis iš Kalifornijos sudomino Amerikon atvyktį Henriką Sienkevičių ir aktorę Modrzeską.

Dramos aktorė Helen Morzeska, ypač pasireiškusi savo artistišku talentu San Francisco teatre, buvo žinoma Amerikoje Helena Modjeska vardu. Kaip dr. K. Jurgėla sako, savo atsiminimuose yra rašiusi, kai 1876 m. ji su Sienkevičium ir kitais išlipo San Franciske iš laivo, juos pasitiko būrys lenkų, kuriems vadovavo kpt. Rudolfas Korvinas Piotrowski ir lietuvis Horain ir kt.

J. Gliauda rašo, jog 1831 sukilėliai, atsibastę Amerikon, galėjo rasti ir prie Pacifiko. Dr. K. Jurgėla taip pat rašo ir apie tų sukilėlių "bastymąsi", bet kitaip:

Daugelis eilinių Lietuvos sukilėlių, internuotų Prūsiose, atsisakė grįžti Rusijos valdžion — nepaisant priedartos ir netgi skerdynių internuotųjų stovyklose. Galop Rusijos, Prūsų ir Austrijos valdovai susitarė (1833 m.) tremti pavojingus gaivalus į "laukinę Ameriką".

Malome skirtumą — Los Angeles lietuvių parapijos "istoriografas" rašo, jog lietuviai sukilėliai atsibastę Amerikon, o dr. K. Jurgėla rašo, jog buvo tremiami.

Dr. K. Jurgėla savo studijoje pabrėžia, jog po Amerikos pilietinio karo prasidėjo masinė lietuvių imigracija — jau ne vien politiniais ar nuotykių ieškojimo sumetimais, bet grynai socialiniais: "duonos ieškoti" Amerikoje, o ne žavaus klimato ieškoti, kaip yra nupostringavęs J. Gliauda. Dr. Jurgėla pažymi, jog įsisiūbavus tautiniam atgimimui lietuvių imigrantų tautinė veikla buvo gyva, ir sumini visą eilę asmenų, kurie ją yra aprašę.

Grįžtant prie Kalifornijos lietuvių istorinės temos, turime apgailestauti, jog dar iki šiol nėra nė vieno lietuvių, kurs būtų taip nuosirdžiai ir sąžiningai tyrinėjęs tautinio atgimimo laikotarpio Kalifornijos lietuvių veiklą, kaip dr. Kostas Jurgėla yra išstudijavęs lietuvių praeitį prieš masinę imigraciją ir tautinį atgimimą.

J. Gliaudos parašytoji istorinių broožų knyga ne kartą klaidins ateities istoriką ir teiks keblumų istorinei tiesai rasti. Mums čia visai nerūpi, kuri organizacija, kuris asmuo priimtas ar nepriimtas į "parapijos bendruomenę", bet kaip pavyzdį parodome, kaip neaiškiai rašoma. J. Gliauda dėsto: "Netoli nuo parapijos ir birutiečių būrelis" ... Jis keletą kartų "birutiečių" žodį linksniuoja, bet nepasako draugijos tikro vardo, nes "birutietės" yra tik gražus pravardžiavimas, kaip amerikiečiai sako "nickname". Dabar iš fotografijos ir iš kai kurios paminėtos veiklos atpažįstame, jog parapijos istorikas kalba apie Lietuvos Didžiosios Kunigaikštienės Birutės Karių Seimų Moterų Draugijos Los Angeles šlyrių, bet ar taip lengva bus ateityje išaiškinti, kas per vienos "birutietės", reikia abejoti.

Mažai kur tevartoja J. Gliauda ir kitų draugijų vardus, bet mėgsta pasitenkinti tik sutrumpinimais — pirmosiomis žodžių raidėmis. Tačiau istorinėje knygoje nors kartą reiktų pavartoti pilną draugijos vardą, o toliau tame pat straipsnyje tenkintis sutrumpinimais, ir tuo ateityje būtų išvengta neaiškumų ar bereikalingos gaisaties išaiškinti, ką tos atskiros raidės reiškia. Štai 127 puslapyje yra viena organizacija paminėta tokiomis raidėmis: "A.L.R.L. Federacijos skyrius". Dabar supranta, jog čia esama spaudos klaidos, bet ateityje, jei kas panorės patirti, apie kokią organizaciją kalbama, bus nelengva išsiaiškinti.

Lietuvos atstovas J. Kajeckas parapijos istorijos knygoje

Istorinių broožų knygoje savotiškai autorius elgiasi ir su įvairių įvykių datomis, pvz., kai kurios datos, kurias mes lengvai surasime ir Liet. enciklopedijoje ar kituose bendrinuose raštuose, išspausdintos, o kai kurios, kurių kitur nelengvai užtiksim — praleistos. Daug vietos skirta klebono kunigavi-

mo sidabriniam jubiliejiui ir banketui, bet nei mėnuo nei diena nepažymėta. O juk tai ne tik parapijai, bet visai kolonijai reikšminga data. Jubiliejaus banketas, 1962 m. birželio 17 d., buvo suruoštas vietoje parapijos Lietuvių Dienos. Vidurvasarį, kai jau buvo reklamuojama Liet. Bendruomenės Los Angeles Apylinkės rengiama lietuvių diena, pasirodė ir parapijos skelbimas, jog rugpjūčio 19 d. parapija rengia lietuvių dieną ir joje kalbės Lietuvos atstovas J. Kajeckas. Užvirė kolonijoje nesantaikos košė, kurios atrūgomis, pasirodo, ir dabar tebegyvenama ir Lietuvos atstovas įamžintas kaip žodį atšaukęs.

Žodžio neišlaikymo pavyzdžių yra ir daugiau. Pavyzdžiui, ir šįmet skelbiant parapijos jubiliejaus minėjimą, "Lietuvių Žiniuose", parapijos laikraštelyje, buvo rašoma, jog šventę savo dalyvavimu pagerbs Los Angeles burmistras S. Yorty, Debs, Lampport, tačiau jų šventėje nematėme ir niekas nei koncerte nei vėliau spaudoje nepaaiškino, kodėl jie nedalyvavo ir niekas iš tokio fakto didelės "istorijos" nekuria.

Istorijos knygoje sakoma, jog Lietuvos atstovas neatvyko "gavęs kai kurių Los Angeles lietuvių veikėjų skundo popūdžio įspėjimą, kad parapija neturinti teisės lietuvių vardu rengti lietuvių dienų ir kad dėl lietuvių dienų rengimo parapija ardanči lietuvių vienybę".

Įamžintas J. Kajeckas, kaip žodį atšaukęs, o kodėl pabijota įamžinti tuos veikėjus, kurie tą skundo pobūdžio įspėjimą parašė? Ir bendrai, ar jau nebuvę atėjęs laikas tik tarti: — "Atleisk jiems, Viešpatie!" ir parapijai nesantaikų istorija nesipuosti.

Pagaliau istorijos skaitytojui galės kilti ir toks klausimas: o ko ten į parapijos parengimą Lietuvos atstovas turėjo vykti? Parapija rūpinasi lietuvių vardo garsinimu, išlaiko mokyklą, remia šalpa, bet visoje knygoje nė žodžiu neužsiminta, jog dabartinio klebono vadovaujama parapija paremtų — prisidėtų kuo nors prie bendrų lietuvių pastangų Lietuvos valstybės atstatymui. Yra porą kartų paminėtos ALT raidės, kalbant apie kai kuriuos asmenis, ir viskas.

Kodėl parapijos istoriko nutylėta, kaip parapija, vadovaujama klebono J. Kučingio, reikšmingai remia Lietuvos laisvinimo darbą, atliekamą bendrinės organizacijos — Amerikos Lietuvių Tarybos. Parapija leidžia ALT'o skyriui naudotis dažnai veltui ar, kaip sakoma, pusvelčiui, parapijos sale; veltui skelbia savo laikraštelyje prie Amerikos Lietuvių Tarybos skyriaus rengiamus parengimus; parapijos bažnyčioje būna pamaldos Lietuvos laisvės intencija ir pats klebonas J. Kučingis stambiomis sumomis paremia Amerikos Lietuvių Tarybos veiklą.

Balfas — tai Amerikos Lietuvių Tarybos įsteigta bendrinė šalpos organizacija. Los Angeles Balf'o skyrius parapijos ne-

Italijoje, Viareggio miestelyje, kiekvieną mėną rengiamas didelis maskaradas, kuriame važiuoja ir dainuoja paveikslė matomi penki kraugeriai. Vietinis menininkas baigia tepti vieno vampyro antakius, kad vaikai ir moterys labiau bijotų mirties. Kraugeriai apgieda išgerto kr aujo žmogaus gyvenimą ir kreivos jo sielos kančias.

remia, bet parapija remia Balf'o darbą, ir parapijos knygoje ši šalpos organizacija aprašyta. Amerikos Lietuvių Tarybos skyrius neremia parapijos, bet parapija remia to skyriaus veiklą — kolėl tai nutylėta?

Manytina, jog čia pasireiškė asmeniškai Jurgio Gliaudos napykanta Amerikos Lietuvių Tarybai. Yra šis korespondentas matęs ir rašęs, kaip J. Gliauda veikia Amerikos Liet. Tarybos skyriuje, tačiau šį kartą prisiminkime, kaip žurnalistas Vladas Bakūnas praėjusiais metais Naujienų 88 numeryje rašė po Los Angeles Alto skyriaus susirinkimo:

Aštriai tuo klausimu pasiskė rašytojas Jurgis Gliauda, siūlydamas imtis revoliucinių priemonių — senelį Alt'ą versti iš kojų, Los Angeles ALT-bos skyrių pervedant į Bendruomenę. Jo nuomone, po dviejų su puse dekadų nieko neveikimo — Amerikos Lietuvių Taryba atsėdūrė prieš tuštumą...

Toliau žurnalistas V. Bakūnas pabrėžia, jog A. Devenienė, atsakydama garbiam rašytojui, pastebėjo jo tvirtinimus neturint pagrindo ir išvardino Amerikos Lietuvių Tarybos darbus: gautą Amerikos prezidento pasisakymą, jog Lietuvos okupacija nebus pripažinta; Kersteno komisijos darbą ir pagaliau pasidarbavimą, kad būtų priimtas įstatymas "dypukams" į Ameriką atvykti ir kt.

Los Angelėj yra lankęsis ir Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas Leonardas šimutis ir kalbėjęs Lietuvos nepriklausomybės minėjime, bet parapijos istorikas J. Gliauda, paminėdamas Leonardo šimučio apsilankymą, labai puikiai apsiėjo nepasakęs, jog jis lankėsi čia kaip Amerikos Lietuvių Tarybos pirmininkas.

Nepaminėjimas, jog parapija remia laisvų lietuvių pastangas Lietuvos valstybei atstatyti, sudaro klaidinantį pagrindą išvada, jog į tokią parapiją, kuriai Lietuvos laisvė nerūpi, nebūtina buvo ir Lietuvos valstybės atstovui atvykti.

Prie asmeniškumų reiktų

skirti ir J. Kaributo į aktorius degradavimą. Kol J. Kaributas režisavo J. Gliaudos parašytus veikalus — buvo režisierius, bet kai jo "Čiurlioni" repetuojant susipyko, tai ir parapijos istorinių bruožų knygoje režisierium jau nevadinamas, ir štai po viena fotografija kaip įdomiai ir keistai parašyta: "Akt. Juozas Kaributas su savo artistais"...

Dabartinės Lietuvių Kalbos žodyne paaiškinama, jog aktorius yra teatro vaidintojas, artistas. Gi artistas, pagal tą patį žodyną, yra meno veikalų atlikėjas — aktorius, pianistas, solistas ir t. t.; antrąja reikšme artistas yra asmuo, pasiekęs kurioje nors srityje didelį meistriškumą. Vadinasi, J. Gliauda po fotografija pavartodamas aktorius ir artisto žodžius sudarė labai savotišką derinį ir tyčia išvengė pavartoti režisieriaus žodį.

Viename parapijos istorijos rašte sakoma: "Buvo ir atrakelija nuotraukoms: žymaus lietuvių... kapitono... žmona da-

lyvavo lietuvių dienoje autentišku tautinių lietuvių kostiumu". Vadinasi, tai pagal senų laikų pažiūrą — žmona nei savo vardo nei pavardės neturi, yra tik "pridėckas" prie vyro. Tačiau kitais atvejais (pvz., 128 puslapyje) autorius yra mandagesnis ir moteris vadina vardais ir pavardėmis.

J. Gliaudos itin pamėgto ir mūsų kalbą skurdinančio tarptautinio žodžių srauto pavyzdys: "...veikla konsolidavosi, tapo reguliari ir sistematizuota".

Jo stiliaus netikslumą parodo ir linksmas daugiau negu dviejų "vedybų" pavyzdys, kur istoriografas rašo apie vieną vyrą šitaip: "...Čikagoje vedė (merginą), kuri, vėliau, Los Angeles, vedė ir vedė kosmetikos kabinetą"...

(Kitą kartą raštų eilę apie šią knygą baigsime tema — per garbingo asmens mirtį į knygos autoriaus asmeninę garbę, arba — prof. M. Biržiškos "tikrų valstybinių laidotuvių" vaizdais).

SLA SUSIVIENIJIMAS LIETUVIŲ AMERIKOJE

SLA — jau 80 metų tarnauja lietuvių visuomenei ir išmokėjo daugiau kaip SEPTYNIUS MILIJONUS dolerių savo apdraudimams.

SLA — didžiausia lietuvių fraternalinė organizacija — duoda gyvybės apdraudą ir ligoje pašalpą, kuri yra pigi, nes SUSIVIENIJIMAS nieško peino, o teikia patarnavimus savitarpinės pagalbos pagrindu.

SLA — jau turi daugiau, kaip tris su puse milijono dolerių kapitalą, tad jo apdrauda tikra ir saugi. Kiekvienas lietuvis čia gali gauti įvairių klasių reikalingiausias apdraudas nuo \$100.00 iki \$10,000.00.

SLA — jaunimui duoda gerą Taupomąją Apdraudą - Endowment Insurance, kad jaunuolis gautų pinigų aukštojo mokslo studijoms ir gyvenimo pradžiai.

SLA — duoda VAIKAMS ir jaunuoliams labai pigią TERM apdraudą: už \$1,000.00 apdraudos tik \$3.00 mokesčio metams.

SLA — AKCIDENTALĖ APDRAUDA naudinga visokių amžiaus asmenims, rekomenduojama lietuviškų KLUBŲ ir draugijų nariams. Už \$1,000.00 akcidentalės apdraudos mokestis \$2.00 metus.

SLA — kuopos yra daugumoje lietuvių kolonijū. Kreipkitės į kuopų veikėjus ir jie plačiau paaiškins apie SUSIVIENIJIMO darbus.

Gausit spausdintas informacijas, jeigu parašysit:

LITHUANIAN ALLIANCE OF AMERICA

307 WEST 30 STREET, NEW YORK, N. Y. 10001

ALBINAS VALENTINAS

KĄ RAŠO APIE TAI PEKLOS KNYGOS...

Anąjį penktadienį po eisenu, riausių ir kitų didžiųjų linksmybių pačioje Čikagos Marketparkeje, vienas doras draugžmogis maniep ir sako:

— Kadangi išlikome šį kartą dar gyvi ir sveiki, neuždaryti į "džėlą" ir nepaguldėti į ligonbūtį, tadangi užsukime po kokį gerai šaltą germanišką byrą tiesiai iš bačkos, idant ir toliau mūsų gyvenimas riedėtų laiminga vaga...

Ir kadangi dabar privalu visų klausyti, nes kitaip labai greit gali gauti su lazda ar plyta, tai labai nesispardžiau ir tik pasiteiravau:

— O kur čia padoriai mudu galėtuvu užėiti?

— Et, bra, čia ant 69-tos juk pilna tų Bromų atvertų ing Wicznastj. Tik ir laukia...

Taip mudu podraugei ir užsukome į vieną tokią "atvertą bromą" tos dienos linksmybės dabaigti...

— Tai vot, susilaukėme didėnai gerų laikų... — lingavo liūdėnai galva bendramintis. —

Pačiame Marketparke pekla atsidarė... Ką darysma?

— Gersim smalą...

— Sakyk, va, o ką rašo apie tuos dalykus Peklos Knygos? — paklausė bendrininkas, braukdamas nu ūso alaus putą.

— Vai bračeliau, ten aiškiai aprašo visus ateinančius pekliškus daiktus ir dalykus...

— Prašau čia mums dar po kaušą su pūta. Ir apsakyk toliau, ką aprašo...

— Peklaknygės aprašo, jogei metuose, pagal svietiškąjį Ivinškio ar Barzduko kalendorius, besibaigiant 2000-čiams, iš Peklos devintojo dugno, kur yra amžinos tamsybės, kelsis pats Antikristas, kingas peklos, arba lietuviškai — karalius, su geležiniu pečium nudardės į svieta. Vazinės po didžius miestus, šalis ir po Marketparką ir Gage Parką be arklių, bandys ir po Cicerą... Lydės jį būriai visokių velnių: juodų, raudonų ir nei baltų... Ir kas neįtikės ing jį ir neklausys įsakymų jojo, bus įkištas karštybei į geležinį

pečių arba gaus plyta per abrožą savo...

— Kas įtikės?

— Ne tik mirtingi griešninkai, bet atsiras, kurie įtikės ir iš luomo dvasinio...

— Kiek bus prisakymų? — vėl nudrėbė bendrakalbīs alaus putą nuo ūso.

— Prisakymų antikristišku bus vienuolika, kurie vėnimis bus prikalti prie durų vyresnės miesto...

— Koks prisakymas pirmas?

— Prisakymas pirmas: atiduok mums savo namus ir visas "propertes", o pats nešdinkis sau peklon pypkės prisidegti...

— O kas nesinešdins, kaip tam?

— Tasai už nepaklusnumą turės pekloje gerti verdančią smalą bušeliais...

— O kas mus apgins?

— Mus apgins tik šio lapkričio mėnesį, kai į valdžios urėdus išrinksimė savo lietuvi Frenkį Savicką. Tai labai "smart" vyras lietuvininkas, nesibijos nei antikristų, nei pačios peklos, nei smalos... Jis ir apgins.

— Si... Girdi, duok čia mums dar po kaušą smalos su

puta... O aš tau sakau kaip broliui tikram: bėkime iš Marketparkės kaip iš Sodomos ir neatsigrįžkime atgal... Sakō, ir vėl atvažiuos Antikristas su geležiniu pečium be arklių ir baidys lietuvišką svieta...

— O kur benubėgsime, meldziamasis?

— Į Union Pier, Michigan. Kurgi kitur benubėgsi...

Taip susitarę ir bendrai veikdami apleidome miestą lietuvišką...

— Sakyk, meldziamasis, ar čia dar nebuvo Antikristus su geležiniu pečium ir piktų dvasių būriais, — teiraujamės "Gintaro" gaspadoriaus Alg. Karaičio.

— Kokio gi antikristo ieškojote? — nustebo užklaustasis.

— Gi, to pekliškojo karaliaus kingo...

— Ne, nepasirodė... Matyt, prisibijo, kad kas neįstumtų į Michigano ežerą su visu pečium...

Išėjome padaryti apžvalgybą po kurortą. Nu, bračeliau, čia visai kiti popieriai besą. Union Piere buvo nusipirkę vasarnamius kelios juodukų šeimos. Dabar parduoda. Ir parduoda tik lietuviams baltiesiems, niekam kitam... (Mat, apie Bričportą yra ir "raudonų" lietuvių). Tokie draugiški, ploja per pečių, aprodo viską ir dar pigiai aliduoda — tik pirk... Čia nei jokios peklos, nei smalos. Taika, brolybė ir ramybė...

Dabar tik supratome, kodėl šią vasarą čia nė karto nepasirodė Čikagos jūrų šaulių kovos laivas "Gen. Daukantas". Matyti, guli "vystyklusose" arba paėmė kitą kursą, nes Union Pierui apsauga nereikalinga...

Du kartus dienoje linksmai ir garsingai skamba "Gintaro" vasarvietės varpas Michigano paėzerėje. Ar tai saulė pliažu raičiuotų, ar lietus ir darganos, ar audros perkūnų griautų — varpas skamba nustatytomis valandomis ir tiek! Vasarotojus varpas kviečia ne į demonstracijas, ne į riaušes, bet kviečia valgyti... Pietų. Vakarienes. Turi eiti — ir baigta! Pusryčiams neskamba, nes vengia žadinti saldžiai miegančius vasarotojus...

Kai po gintariškų pietų su bendrapabėgėliu vėl nusiritome į paėzerę, tai kaip maišai griuvome ant savo paklotų. Bičulis mano, tingiai žiūrėdamas į mėlyną dangų, ir sako:

— Žinai, ką?

— O ką?

Wanted to buy
INDIAN HEAD PENNIES

Will pay 15c each
Other U. S. coins also
PRIVATE TA 9-1412

CHICAGO SVARIAUSIAS IR
MODERNISKAUSIAS DARŽAS
BUČO DARŽAS
WILLOW WEST INN
AND PICNIC GROVE
83rd and Willow Springs Road
WILLOW SPRINGS, ILL.

4 — NAUJIENOS, CHICAGO 8, ILL.
— SATURDAY, AUGUST 20, 1066

Šiluvos kopyčios kairioji siena (einant į kopyčią), Washington, D. C.

— Aš galvojau, jeigu Ponas Dievas sumanytų kada koravoti "Gintaro" šeiminius ir prisieitų jiems smėlį gerti, tai tik ne už ką kitą, o tik už per didelį nuoširdumą lepinant savo svečius... Aš tau sakau tiesą.

— Neduok Dieve... Geriau kalbėkim apie ką kitą.

— O apie ką?

— Sakysime, ar tu dabar norėtum dalyvauti riaušėse?

— Duok man šventą ramybę... Aš nė atsikelti negalėč... Pagaliau, čia nėra nei padoraus akmenėlio, nei plytos. Mažu, tik negyvom žuvelėm pasimėtyti galėtumėm...

Atrodė, kad mano bendrakeleivis iš Sodomos prisnūdo kaip ta pasakėčios laputė po sočių pietų... Bet po valandėlės jis pramerkė akis ir vėl tarė:

— Žinai, "Gintaro" varpo šauksmas man primena tolimas ir mielas praeities dienas mano tėviškėje... Tiesa, tenai varpo nebuvo, bet sode po obels šaka ant šniūrelių buvo parištas senas nuoragas. Mama dviem akėtvirbaliais skambindama kviesdavo šienapiūvius pietų. Ale balsas vistiek buvo skardus, tik plonesnis. Kur tu bešienautum — Užgiryje ar Lenkėse, visur girdėdavai nuorago balsą. Tai tuoj dalges ant pečių ir traukiam namolia...

— Ir sėdim sau prie bulvienės bliūdo su "užtrinu"...

— Nesakyk, vidurvasary su mėsa kaime visiem buvo skūpa... Gerai sakai, ištašai bulvienės bliūdą ciela, ale tik pasišvaistai kiek su dalge — ir bulvienė jau iškliunksėjo... Ir lauki kai atneš pavakarius.

— Po šitokių pietų tai galėtum gerai dalge pasišvaistyti...

— Oje, bra, imtum pradalge kaip vien reikiant... O dabar viskas per nieką, ant pūsto... Prisikemši kaip koks ponas kiaulinskas ir vien tik dėl gulėjimo ant smėlio ir mirkimo vandenyje...

— Taigi, broliuk. Šienapiūtės tai bent būdavo... Tai tau negulėjimas paplūdimyje. Šienapiūtei pasibaigus mano tetušis visada ant kaklo berasdavo tik marškinių apykaklę, dailiai guzikėliu susegtą. O kelnų irgi tik vienišas "aprubas" beka-bėdavo... Mama nesiliaudavo dyvais: "Tėvai, tėvai, bijok tu Dievo... Juk prieš šienapiūtę daviau naujausius lininėlius ir kelnes pašukines baltas, kaip ledą, o dabar beliko tik apykaklė ir aprubas..." — "Bobut, prakaitas ęste suėdė..." — numodavo ranka tetušis, eidamas į kamara. Bračeliau, ne juokai

buvo kitą kartą... Tai ne Union Pieras...

— Cingu — lingu — cingu — lingu... — vėl skamba "Gintaro" varpas.

— Dėvulėliau, tai ir vėl reikia eiti valgyti... Tikra bėda...

Vakare "Gintaro" salione "vačijame televiženą". Mūsų mielas dailininkas ir muzikas A. Nakas visada žino, koks kanalas duoda geriausias ir naujausias žinias.

— Jis kažką paslaptinai čia

vasarodamas kuria... — šnibzdasi sofoje patogiai sukritusios dailaus sudėjimo poniutės.

Tai išgirdęs, prislinkau ir ašen prie jų.

— Įdomu, iš tapybos ar iš muzikos srities?

— Negalime tikrai dar su-sekti...

— Aš tai žinau, bet negaliu sakyti, — tyliai šnabžda trečioji.

Žinoma, nebūtų ji moteris, jei nežinotų...

Vieną pavakarę matau, kai varpui kviečiant, visi kopė į krantą vakarienės, maestro vienas pats ateina į tuščias maudykles. Nuėjo į kopkainio žolynus ir atsisėdo po kuplia liepaite. Pro žoles tik kepurės "matykas" besimatė.

— Aha, — pagalvojau, — dabar viskas aišku. Čia žolėse piano nėra, tai apie muzikinę kūrybą nėra kalbos. Tikriausiai ten ką piešia, kuria kokį naują sedevrą... Bet ką? Nu, gerai. Pašpiegavosime...

Iš kitos kopkainio pusės tyliai prislenku arčiau. Ogi žiūriu — jis sau dailiai skaito knygą...

— Kiba, dar pasidarys rašytoju... — galvojau taip pat tyliai nueidamas...

Paežerėje dar radome jau gerokai apdilusias pėdas Jurgio Janušaičio. Vis eita ir eita, iki "Rambyno", vėl atgal iki pač Nagliaus kalno, eita ir eita, if kokio "amžino žydo", negalinčio vietoje nei nustovėti, nei nusėdėti...

Bėdos valandoje — bėkit į Union Pier. Čia taika ir ramybė.

Šiluvos koplyčios dešinioji siena (einant į koplyčią), Washington, D. C.

PASIMATYKIT SU STANLEY LITVINU

APIE SAVO NAMO
INSULACIJOS PROBLEMAS

Dabar yra laikas tinkamai įrengti savo namą vasarai ir žiemai.

Mes turime išdirbtą reputaciją pilno pasirinkimo A-1 rūšies stako lentų ir namams materiolių.

CARR-MOODY LUMBER COMPANY

3039 SO. HALSTED STREET — TEL.: VICTORY 2-1272

STANLEY LITVINAS, Mgr. — LIETUVIAI SALESMONAI

The Iron Curtain Isn't soundproof.

She can't come to you for the truth, but you can reach her, Radio Free Europe does get the truth through.

Give to Radio Free Europe
Box 1966, Mt. Vernon, N.Y.

Published as a public service in cooperation with The Advertising Council.

ANTROJI PRADALGĖ LITERATŪROS METRAŠTIS

(MŪSŲ RAŠYTOJŲ KŪRYBOS METINIS DERLIUS)

RIMAS SKAIDRYS

Po labai pasisekusio Pirmosios Pradalgės pasirodymo, malonu sutikti Antrąją Pradalgę, žymiai praplėstą tiek autorių, tiek puslapių skaičiumi.

Nagrinėjant kiekvieno autoriaus pateiktos kūrybos pavyzdžius, išeitę labai ilgas straipsnis, sudarantis varginančių nepatogumų, kad ir atostogaujantiems skaitytojams. Todėl, norėdamas to išvengti, čia duosiu tik trumpus aptarimus, tesustodamas tik vienu - kitu sakiniu prie kiekvieno autoriaus kūrybos.

Kadangi daugiausia autorių atstovauja poezija — net 21, tai nuo jos ir pradėdu.

Ši metraščių atidaro iškiliausias mūsų tautos poetas Jonas Aistis savo dviem stipriais eilėrašciais: Mano Giminės Giesmė ir Abejonės, patetiškai išreiškdamas gailėsį prarastos žemės ir jos nūdienės kančias, esant raudonųjų barbarų naguose.

Toliau — Leonardas Andriekus patiekia rimtai ir taisyklingai sueiluotą 12 dalių istorinę giesmę Kunigaikštis Gediminas.

O. B. Audronė duoda... net 6 eilėraščius, o paskutiniame prisipažįsta, kad ji nesanti Elizabeth Taylor (61 psl.).

Alfonsas Giedraitis trijuose klasikiniuose eilėraščiuose kovingai išreiškia savo credo, nevenigiant net prakeikimo, kaip, va:

Tikiu į šauksmą milijonų —
Į prakeikimą velniavos,
Į mūsų bočių dausarojų —
Prisikėlimą Lietuvos!..

(149 psl.)

Antanas Giedrius šįsyk atėjo šešiais, beveik moderniškai (ar naujoviškai) stilizuotais eilėrašciais, baigdamas tokia įmantrybe:

? — ?
Ir tu, ir aš,
ir mes visi,
ir niekas mes nežinome,
kas tu ir aš,
kas jūs ir mes,
Kas mes visi. (161 psl.).

Kotryna Grigaitytė duoda... keturis rinkinius eilėraščius, giliai įžvengiančius buitės prasmę, pav., Nerimas —
Tai tas...

Kurs, atidžiai įsiklausius,
Rausiasi giliai po žeme,
Pakanda gyvo medžio šaknį,
Išgraužia duobę lėtam
griuvimui. (202 psl.).

Juozas Almis Jūragis trimis jautriais eilėrašciais — Fronto Naktys, Kovoje, Postovis — vaizdingai išreiškia kovojančiųjų dvasinius išgyvenimus atsidūrus likimo akyvaizdoje — būti ar nebūti:

Kada kulkos, kaip bitės, pro
šalį aštriai ima užčiot,
Temsta dūmuos miškai ir
dangus,
Gyvenimas rodosi velniškai
tuščias

Ir be galo brangus. (226 psl.).
Stasys Laucius, gim. 1897. X.

11 Kelmėje, o miręs 1965. VI. 15 Chicagoje, bet šiame metraštyje pasiliks mums gyvas savo įprastu stiliumi — devyniais nuotaikingais eilėrašciais, vaizduojančiais baugias nuotaikas už geležinės uždangos:

Kaip sunku atskirti,
Kas pabeldžia naktį,
Ar išalkęs brolis,
Ar galvažudžiai!
Tirpsta baltos rankos
Tamsoje su raktais...
O sapnuoji kartais
Praeitį saldžiai. (277 psl.).

Arba:
Jūs, mergelės, iš pieno, kaip
gulbės,
Nesupykit, kad niekus plepū.
Aš girdžiu, kaip lakštingalos
čulba
Ant jaunų partizanų kapų.
(284 psl.).

Los Angeles du daileji menai: Pranas Lembergas viename iš šešių eilėraščių apdainuoja Okeano pakrantę, o D. Mickutė-Mitkienė tokiam pat skaičiuje eilėraščių — Hollywood'o lakštute.

P. Orientaitis tik vienas eilėraštis apie tris saujas smėlio, kurio vidurinis punktelis taip nuskamba:

Giltinė žiezula
mostelėjo dalgiakočiu ir —
nieko nebeliko...
(337 psl.).

Aldona Prišgintaitė duoda... 4 eilėraščius, persunktus tėvynės ilgesiu ir jaunatvės prisiminimais.

Romanų rašytoja ir novelistė Alė Rūta patiekia trejetą savo poetinių bandymų, pavadindama juos lyriškais kalbėjimais.

Benedikto Rutkūno septyni tvirti eilėraščiai skamba, kaip septyni žodžiai nuo Kryžiaus su tokiu optimistiniu epilogu:

Subirs į dulkes mano kūnas,
Sugraus jį kirminai.
Bet nesibaigs žemės kiaute:
Gyvensiu amžinai. (372 psl.).

Danguolė Sadūnaitė - Sealey duoda... septynis trumpus, modernišką individualumą dvelkiančius, eilėraščius, kurių mintijimas panašus į čia cituojamą:

R y t a s
Iš palšvo dangaus
Krenta (turėtų būti — krinta, R. S.)

Palšva vėduoklė
Kaspina šviesos.
Virš kopiančio kelio,
Virš ūkio —
Sėdami gyvastį:
Pirmąjį
Išrišimą dienos. (375 psl.).

M. M. Slavėnienės šešiuose eilėraščiuose apstu tėvynės meilės, ilgesio ir sielos skausmo.

Vladas Šlaifas savo naujoviškos poezijos aštuoniuose eilėraščiuose talpina savo atminimų galeriją — Ukmergę, praėitįs gailėsį ir negrįžtantį praėjimą, užbaigdamas Sena Dainėle:

Tie,
kurie gyvens po mano

mirties,
bus tokie patys kaip aš
ta prasme,
jog kiekvienas iš jų
turės pradėti savo atskirą
gyvenimą gyventi iš naujo,

ir nei praėjusių dienų išmintis,
nei išpėjimai arba pamokymai
negalės jiems padėti nei daugiau,
nei mažiau,
kiek tai savo metu man padėjo
arba nepadėjo,

arba
dažniausiai
tik šiaip sau įėjo ir vėl išėjo
pro mano ausį.
Ir užtai aš šiandieną savaime
imu ir prisimenu
baisiai seną ir baisiai baisiai
graudžią dainelę:
Nihil novi sub sole. (394 psl.).

Laimutis Švalkus — trys trumpi, bet skambūs ir gerai išbaigti eilėraščiai. Štai viena strofa:

Ateikite ir jūs kalbėkite ilgai
apie jaunystės praėitį neramią,
Gal valsų sukuriuos ir vėl
apsvaigęs beržai,
kaip kad tada už sodų gegužinėj
iš džiaugsmo verkė žemė.
(413 psl.).

A. Tyruolis patiekia aštuonę sonetų iš spaudai paruošto rinkinio Diemedžio Paunksmėj.

Humoristiką šiame metraštyje atstovauja tik vienas S. Aliūnas (Aloyzas Baronas) keturiais kandžiais eilėrašciais.

Tautietis mūsų puikiai sukas
Ir veržiasi visur pėrdėm.
Ir taip pavirto mūs dypukas
Iš Gaidamavičiaus Gadem.
(44 psl.).

Alfabetinėje tvarkoj poezija ir kitokių žanrų kūrybinis tekstas užverčiamas Mykolo Vaitkaus gausiausiu eilėraščių kiekiu (10), autoriui nuolankiai prašant Dievo šypsni kenčiančiam

Atrodo, kad matomas iškeltas vyras bus paleistas į vandenį, bet tikrovė kitokia. Čia ne keltuvai, bet vandens pačiužas. Sportininkas šveicarijoje šoka į tolį kad laimėtų rungtynes.

tėvynei ir užbaigiant baltųjų eilių pavyzdžiu. Mykolas Vaitkus gerokai senesnės kartos poetas, savo laiku viename žurnale davęs ilgoką studiją, kaip originalus naujų kelių ieškotojas techninės eilėdaros prasme, bet šio novatoriaus rimavimo formulės praktiškai kituose nepriėjo dėl kai kurių autoritetų pasipriešinimo. Autoriaus kūryba labai derinasi su jo amžiumi, bet ne su dabartimi, pvz.:

Ilgu, taip ilgu našlaitei, ver-
žias iš nykio į Viską:
gal jis visatos gelmėj žaibu
priešamžiu tutviks.
Ach, tai laiminga ji būtų,
Didų pasiekusi Galą,
ir neramus ilgesys dvasion
nebegrįžtų atgal...

Taigi, kalba eina apie sielą
(našlaitę). (431 psl.).

Šioje didoko poetų būrio (21) kūryboje kaip pasitaiko ir poetikos — silpnesnių vietų, ką skaitytojas galėjo pastebėti ir iš čia pacituotų ištraukų. Tai įvyko, gal būt, dėl to, kad ne visi autoriai davė rinktinis savo kūrinius, kas turėtų būti atsimintina parenkant medžiagą literatūros metraščiui — almanachui. Tačiau ši pastaba neliečia keturių jaunosios kartos poetų kūrybos ištraukų, pagal kurių kokybę, jų autoriai visai teisėtai yra įžengę į šį literatūros metraštį ir, eo ipso, yra labai džiuginančiu mūsų poezijos tęstinumo faktoriumi. Skaitytojas juos lengvai atskirs iš metraščio gale (Mūsų Autoriai) nurodytų metrikinių datų.

Žymiai mažesni autorių skaičių sudaro beletristai, dramaininkai ir apžvalgininkai. Ypač pirmųjų tarpe pasitaiko ir žymiai mažiau džiuginančių prosvaisių... Todėl pradėsiu nuo stipriausiųjų.

Vyt. Alantas puošniu stiliumi su nemažu skaičiumi naujadarų žodžių viešpatniai aprašo šventaragio vaikystę Padysnio Pilyje (ištrauka iš XIII amž. kronikos "šventaragis").

Pasigėrėjimo vertus klasikinio stiliaus novelių pavyzdžius duoda: E. Cinzas — Viena direktoriaus diena, J. Kralikaukas — Tigras kremta grotas, A. Lukšytė — Sūrus vanduo užlieja akis ir Irena Joerg — Stebuklas.

Pr. Dom. Girdžiaus trenktu stiliumi parašyta Trenkti Džen telmenai — nei tai groteska, nei tai novelė, bet Filosofijos Doktoro Akiniai — jau galima pavadinti novele. Nors abiejų dalykų stilius, galima sakyti, ultramoderniškai įmanrus ir kokių nors literatūrinių lobių beveik neįmanoma įžiūrėti, bet paties turinio atrakinės vietos skaitytojams įvairiai kutens nugarkaulį.

Pastarajam savo kūryba labai giminingas A. N. Dičpetris, davęs 17-kos puslapių irgi groteskinio pobūdžio beletristinį gabalą, — Sunkios pupos, kaimynai ir kiti, — kurio žanrui nusakyti šių laikų literatūros teorija dar neturi pavadinimo. Bet jeigu kaip kurie tariamojo meno mėgėjai gali mokėti net po kelis šimtus dolerių už modernistų raizgiakvadratinis pa-

Žvilgsnis į Michigano ežerą iš "Gintaro" sodybos

veikslus, tai tuo labiau beletristikos mėgėjai gali paaukoti keliasdešimt minučių perskaitymui minėtų dviejų autorių kūrybos: kaip ten, taip ir čia nesupratimą lengvai atsvers nusišėbėjimas.

Dar duoda du panašumus į noveles (bet geriau pritikytus juos pavadinti reportažiniais rašiniais. R. S.), tai... Algirdas Gustaitis — Pasivaikščiėjimas ir Balticus Nauseda — Paskirtis. Tai abu vienodo talento broliai — kaip du vandens lašai; jie galėtų drąsiai viens už kitą pasirašinėti, nes stilius, žodynas, išsireiškimai ir net temų pasirinkimas — abiejų, kaip vieno (pirmas rašo apie nuotykius bevaikštant didmiesčio gatvėmis, antras — bevažinėjant Mercedes-Benz po dykumas), net ir intriga abiejų ta pati — su amerikoniais; ir jeigu virš rašinių nebūtų autorių pavardžių — skaitytojas niekaip nepajęgtų atskirti, kurio kuris. Šiokių - tokių skirtumus randame tik jų personalijose, nurodytose Metraščio pabaigoje: pirmasis gim. 1916. X. 5 Mogilevo gub., "prirašęs bent šesetą knygų, kurių rankraščiai likę Lietuvoje" ir t. t. (taigi, dvelkia nuskendusio laivo kapitono išdidumu. R. S.), antrasis gim. 1940. VIII. 7 Kaune, "yra ištraukęs į tekstų rašymą amerikiečių televizijai, taip pat yra rašęs ir lietuvių spaudai".

Pirmasis irgi rašo lietuvių spaudai ir savo laiku sukosi apie Hollywood'o studijas, bet tik kaip korespondentas. Na, bet vistiek — ryškus dvasinių polėkių panašumas.

Pagaliau Juozas Eigintas patiekia gražią beletristine forma Vilnių apibūdinantį vaizdelį.

Scenos veikalų pavyzdžius duoda trys autoriai: Algirdas Landsbergis — Alyvmedis prie kryžkelės (ištrauka iš dramos "Penki Stulpai"), Juozas Švaisas — Vakarais taigoj (draminis vaizdelis) ir Elena Tumėnienė — Krivio ir Emantės dialogas iš poetinės dramos "Emantė".

Tiek pat ir apžvalgininkų: Jurgis Gliuda (Ptolomėjo sistema ir socialinis realizmas) išsamiai analizuoja dviejų pa-

starųjų dekadų (1945—1965) vientisinę lietuvių literatūrą, perkirsdamas ją į dvi dalis: sovietinę ir už Lietuvos ribų; A. Šešplaukis — ištrauka iš spaudai paruoštos knygos Maironio Kūrybos Pagrindai ir A. Baronas — Dabartinė amerikiečių literatūra.

Dar Los Angeles dailusis menas Bronys Raila patiekia skaitytojams nekrologinį straipsnį apie Rašytoją iš Teatro a. a. Gasparą Veličką, pacituodamas dalį iš jo rankraščių surankiotos filosofinės kūrybos ir vieną gana stiprą eilėraščių.

17-koj puslapių sutalpintos filosofinių minčių ištraukos įgalina skaitytoją įsitikinti, kad po Romo Striupo, lietuvių tauta turėjo dar vieną savitos kūrybos filosofą - mitytoją Gasparą Veličką, kuris savo paliktos kūrybos dalimi žymiai praturtino šį literatūros metraštį, tarp kitko, dar ir taip išsireikšdamas: "Kiek yra apčiuopiama istorija, ji nežino tokio masinio tautų niokojimo, koks vyksta dabar mūsų vadinamajame civilizacijos žydėjime. Žydi ta civilizacija naikinamų tautų krauju. Kraujo rožėmis apšodinti visi numylėti ramių ir kultūringų tautų kraštai. Jų ašaromis gaivinami jų žiedai. O kas jaudinasi, kas deda pastangas gyvu vaizdu tai parodyti pasauliui, kad jis įsitikintų ir vienbalsiai tai pasmerkėtų? Tyli rašytojai, tyli ir visos laisvojo pasaulio meno institucijos, kurios turi savo ran-

kose didelę jėgą formuoti žmonių dvasią ir sąžinę. Galingoji Hollywood'o filmų industrija neranda šioj pasaulio tragedijoj jokios temos, jokio siužeto. Jam menka tų mirštančių tautų gyvybinė problema, turbūt, menka jam ir pasaulio išlikimo problema". (361 psl.) (Kas liečia Hollywood'ą, tai daugumatos industrijos yra žydu rankose, kurie domisi tik savomis "problemomis". R. S.).

Literatūros metraštis Antroji Pradalgė užbaigiamas didaktiniu straipsniu Raibumynai, naudingi tiek patiems rašytojams, tiek švietimo institucijų vadovybėms, ir pasirašytu Lukštas. Daleiskime, kad tai žodis nuo Metraščio redakcijos. Tokiu būdu, šiame metraštyje dalyvauja net 40 autorių su įvairaus turinio bei žanro skaitiniais. Tai yra didelis kultūrinis įnašas į laisvojo pasaulio lietuvių literatūrą. Tuo labiau, kad jo gabusis redaktorius K. Barėnas yra užsibrėžęs laikytis periodinės tvarkos: kas metai — po šviečią, žalumų kvepiančią, Pradalgę (po didelę, kantiškos formato, knygą)!

ANTROJI PRADALGĖ — Literatūros Metraštis, apimantis 446 spausdinto teksto puslapius, pasižymintis gera kalbos priežiūra, technine estetika ir įdomiu turiniu. Redagavo K. Barėnas. Nidos Knygų Klubo Leidinys Nr. 58, 1965. Spausdinta Nidos spaustuveje, Londone. Tiražas nepažymėta. Kaina: nariams minkštais viršeliais \$2.50, kietais \$3.00, nenariams — 25% brangiau.

(Norintiems šią knygą užsakyti, adresas toks:

Nida, 1 Ladbroke Gardens,
London, W. 11, Gt. Britain).

Russian divisions tied down in Eastern Europe

In Eastern Europe, eighty million brave men and women still resist Communist brainwashing. Radio Free Europe's daily broadcasts keep alive their faith in the Free World, combat Communist lies with the plain truth. R. F. E. needs your help to continue.

Send your contribution to
Radio Free Europe Fund
P. O. Box 1962, Mt. Vernon, N. Y.
Published as a public service in cooperation with The Advertising Council

J. AUGUSTAITIS

ANTANAS SMETONA IR JO VEIKLA

154 pusl. knyga.

Kaina \$1.50

Nei vienas žmogus, noris pažinti nepriklausomos Lietuvos ir Antano Smetonos valdymo laikotarpį, negalės apsieiti be J. Augustaičio paruoštos studijos. Ši knyga būtina kiekvienam, norinčiam pažinti netolimą Lietuvos praeitį. Lietuvoje gyvenusieji ir Smetonos valdymo laikotarpį pažįstantieji žmonės tvirtina, kad J. Augustaitis teisingiausiai ir tiksliausiai aprašė ir įvertino Antano Smetonos veiklą.

J. Augustaičio knyga galima gauti "Naujienose" darbo valandomis. Kas negali užėiti į "Naujienas", tai prašomas persiųsti \$1.50 čekį arba Money Orderį, pridėdam 20 c. persiuntimui paštu, tokiu adresu.

NAUJIENOS

1739 SO. HALSTED STREET, CHICAGO, ILLINOIS 60608

Govę pinigus, tuojau knygą pasiūsite.

PIRMASIS DARBAS

S. NENDRĖ

Paskutinioji mokslo diena mokykloje viską apvertė aukštyn kojom. Mokiniai lakstė koridoriais, šūkaudami, ieškodami draugų atsisveikinti. Vieni grūdosi prie knygyno durų, norėdami gražinti užsilikusias knygas, kiti šiaip sau stumdėsi alkūnėmis vieni pro kitus. Mergaitės krykavo būreliais, kaip antys, juokaudamos apie vasaros atostogas ir linksmybes. Tačiau Eglė nebuvo linksma, nes pirmieji metai Amerikos mokykloje ją veikė kažkaip keistai. Kartais ji visai nustodavo ūpo, nes čia buvo visai kitokia tvarka kaip Europoje, o ir anglų kalba pradžioje nelabai sekėsi. Atsiremusi prie lango, ji žiūrėjo į besistumdančius mokinius ir norėjo dar pasakyti 'su diev savo buvusiai klasės auklėtojai, bet priėjusi jos geriausia draugė Diana ją visai išblaškė.

— Ei, ką manai daryti vasarą? — sušuko Diana.

— Nieko, tur būt... — suabejojo Eglė.

— Einam ieškoti darbo. Juk vasara ilga, o į Floridą ar Kaliforniją nevažiuojam.

— Bet kur gausim? — paklausė Eglė.

— Aš žinau! Rytoj aštuntą valandą lauk manęs! — dar tarpduryje suriko Diana.

Sugrįžusi namo, Eglė rado mamą besirengiančią į darbą. Jai vis rūpėjo, kad jos mama taip sunkiai naktimis turi dirbti, valydamą miesto centre banką. Grįžta beveik švintant, kai ji verčiasi jau ant antro šono. Ryte mama beveik nemiegojusi keliai, ruošia pusryčius, po to tvarko kambarius, skalbia. O kiek daug darbo namuose, jei nori viską švariai užlaikyti. "Gal ir teisybę sako Diana", galvojo Eglė. Juk čia Amerika. Čia kiekvienas gali dirbti. Čia mokiniai (ji pati matė) per atostogas dirba krautuvėse, valgyklose. Net ir gubernatoriaus dukterė, sako, dirba. Ar nevertėtų ir jai padirbėti kokį mėnesį. Geriau sakant, pabandyti. Kai bus daugiau pinigų, bus ir mamai lengviau". Kaip nutarta — taip ir padaryta.

Pirmadienio rytą Diana ir Eglė jau stovėjo prie vienos didelės krautuvės tarnautojų priėmimo langelio. Žmonių dar buvo nedaug — vienas juodukas, dvi senos moterėlės ir jodvi. Staiga atsirado durys, ir pagyvenęs ponas priėjo prie Dianos ir pasakė, kad jam skubiai reikalingos dvi pardavėjos. Eglei tiesiog nušvito akys, o amerikoniukė nė nemirktelėjo. Toks čia daiktas — negaus čia, tai gaus kitur. Pirmiausia gavo darbą Diana. Ji buvo paskirta trečiame aukšte prie žaislų pardavinėjimo. Tada įtėjo eilė Eglei.

— Ar mėgsti paukščius? — staiga paklausė sugrįžęs tarnautojas.

Eglė susimaišė, bet greit susigriebė:

— Taip! Labai mėgstu! Esu,

mat, skautė, tai paukščių draugė! Eglė kalbėjo beveik neatgaudama kvapo.

— Na, tai gerai! Einam su manim.

Nusileido juodu į krautuvės rūšį. Daugybė prekių prikrauta net ant grindų, tiesiog sunku praieiti. Rankšluosčiai, batai, kojinės, priegalviai, rankinukai, dirbtinos gėlės tiesiog suversta ant tako. Viename kampe plaukiojo auksinės žuvelės induose, ten pat buvo daug tuščių narvelių ir vienas pilnas paukščių.

Tu, turėsi pardavinėti šituos paukščius, — juokaudamas kalbėjo tarnautojas. — Matai, kokie jie malonūs ir draugiški. O tie! Klausyk! Jau pradeda čiulbėti. Už valandą gauni 75 centus ir nuosimti nuo pardavimo. Jei parduosi daugiau — daugiau uždirbsi. Jei ko nežinosi, paprašysi tos senutės, kur dirba prie gėlių, kad paaiškintų. Aš jai sakiau. Per pietų pertrauką ateisi užpildyti darbo kortelę, bet apie tai vėliau. Be to po kiek laiko aš ateisiu pažiūrėti, — baigė tarnautojas ir dingo tarp iškabintų skarelėlių.

Krautuvėje pradėjo rinktis daugiau pardavėjų, o netrukus ir pirmieji pirkėjai pasirodė. Matyt, ieškojo išpardavimų. Eglė išstovėjo prie savo paukščių kelias valandas, ir niekas prie jos nepriėjo. Atrodo, kad žmonės tą dieną tokiais sutvėrimais, kaip paukščiai, nesidomėjo. "Bet ir gerai", galvojo Eglė. "Vistiek aš gausiu savo atlyginimą, kad ir mažai, tik 75 centai per valandą, bet vis geriau kaip nieko. Na, bet čia yra mano pirmasis darbas. Kai išgysiu daugiau patyrimo, tai eisiu žiūrėti kitur. Tačiau už tiek, ponuli, jau aš tau nesutiksiu. Čia tau nė juokai. Tai kas, kad aš dar neseniai tik iš Europos, bet prekiauti, vyruti, tai jau išmoksiu... Tiesą pasakius, darbas tai visai lengvas. Nieko neveiki, o pinigai tau patys į kišenių lenda. Nieko parduoti dar negalėjau! Bet tai ne mano kaltė! Matyt, prasta krautuvė, kur ta Diana mane atvedė. Taip greit gavau darbą, kad net ne-

paklausė, kiek man metų ir kuo vardu". Staiga prisiminė, kad Diana jai yra aiškinusi, jog reikia šypsotis, tada daugiau žmonių prieina ir pas malonią pardavėją kai ką ir nuperka. Tuo tarpu, visai netikėtai, priėjo prie Eglės malonaus veido senutė. Žilais plaukais ir didele ružavų gėlių skrybėle. Ji žiūrėjo paukščius. Eglė, nutaisiusi šypseną ir malonų balsą, paklausė, kuo galinti padėti. Senutė norėjo pirkti paukščiuką su narveliu. Tada ji parodė vieną didesnį su rausvai gelsvu kakleliu. Bet prieš pirkimą, ji dar norėjo sužinoti, ar tas paukštis vyras ar moteris.

O! Šito tai aš nežinau! — susirūpinusi pradėjo aiškintis Eglė. — Man niekas to nepasakė, kaip atskirti moterišką paukštį nuo vyriško. Tikrai čia jie visi yra panašūs.

— Tai reikia, vaikeli, išmokti, — šypsodamasi ramiu balsu kalbėjo senutė. — Jei nori būti gera pardavėja, turi viską žinoti.

— Gerai! Aš gal paklausiu kieno nors!

— Ne, nereikia! Vistiek aš noriu šitą paukščiuką, ar jis bus vyriškas, ar moteriškas. Pagauk man.

Senutė šypsojosi savo raukšlėtu veidu ir giliai įdubusiomis akimis, o Eglė, atsidariusi narvelio duris, įkišo ranką į vidų siekdama pagauti paukštį. Iš karto jai labai nesisekė. Paukščiai maišėsi po narvą, daužėsi iš vieno kampo į kitą, ir Eglė jau beveik buvo pametusi tą, kuris senutei patiko. Maišydama ranka tarp paukščių, jau beveik buvo pagriebusi, tik staiga vienas ilgu kaklu tik capt snapu Eglei už piršto. Ta kad sukliko, šokdama nuo narvo, ir ištraukė ranką lauk. Kraujas nėjo, bet piršte buvo tik raudona dėmė, tačiau labai skaudėjo. Senutė su užuojauta žiūrėjo į Eglės pirštą, o tuo tarpu pro atidarytas narvelio duris tik purpt ir išskrilo jos išrinktas. Eglė greitai uždarė narvelio duris, kad ir kiti paukščiai neišlėktų, ir šoko vytis pabėgėlio. O tas, atsiduręs laisvėje, pradėjo skraidyti po visą krautuvę tarp prekių, pardavėjų ir žmonių. Senutė išskėstom rankom

ir pradėjo bėgti iš paskos, šaukdama, kur skrenda. Eglė nors ir gana smarkiai vijosi jį, bet jis vis dingdavo tarp iškabintų skarelėlių, suknelių, prijuosčių ir raudonų balionų. Staiga jis atsirado lempų skyriuje ir jau atrodė, kad norėjo tūpti ant didelės baltos lempos gaubtuvo, bet pardavėja pradėjo baidyti, skėryčioti rankomis ir šaukti. Paukščiukas pakilo iki lubų, o pardavėja dar mosuodama dešine ranka, kad kirto į lempos gaubtuvą. Lempa tik keberiošt ir nukrito, o dirbtinas porcelanas subyrėjo į gabalėlius. Aplink susirinko minia žmonių ir su užuojauta žiūrėjo į nelaimę, kurią padarė mažas paukštelis, pabėgęs iš narvelio. Paskutinį kartą Eglė matė dar jį, kai jis jau skrido laiptais aukštin į viršų.

Atėjęs skyriaus vedėjas liepė visiems skirstytis prie savo darbo, o Eglei grįžti prie paukščių. Pardavimo darbą perėmė jis pats. Maloniai senutei aiškino, kad gal ji galėtų pasirinkti kitą paukščiuką, kurių visi yra labai gražūs. Aną, jeigu ir sugaus trylikos aukštų krautuvėje, tai jis jau tikriausiai bus be plunksnų.

Eglė stovėjo šaly. Ji niekam nieko nesakė, ir jos niekas nekalbino. Tačiau aiškiai suprato, kad ji čia jau nebereikalinga. Tada ji paėmė savo rankinuką, kurį buvo pasidėjusi tarp tuščių narvelių ir tiesiai pasuko pro duris. Išėjusi į gatvę, lengviau atsiduso.

Saulė švietė, pilni šaligatviai žmonių, graži pavasario diena atgaivino ją, ir ji drožė tiesiai namo iš savo pirmojo darbo.

Help Keep America Strong

Save regularly with
U.S. SAVINGS BONDS

Pervežant Milwaukee muziejaus eksponatus, iš imšią lamą skersai gatvės tarnautojams teko porvežti ranki ū vėžimėliu.